

azt jelenti, hogy nyomon van a hatóság, óvakodni kell; családszaporodást jelöl a megjegyzett fűzfaág, fiú születésekor piros, leányoknál fehér cérnával kötik azt körül.

— Cigány néphiedelem szerint a nagyhéten nyesett mogyorófa vesszeje megóv a villámcsapástól; nagypénteken vagy Szent Iván éjjelén (június 24.) új késsel vágott villás mogyoróvessző megmutatja a föld alatt rejlő érceket, meg a vizet, mert a talaj ama tája felé hajlik, ahol azok leledzenek.

— Mélius Péter azt írja, hogy „az nyárfának levelét csepegtesd az fülben, az használ”.

— Sió, a Balaton tündére, minden udvarlójától bakonyi hársvirágvizet kívánt, hogy vele arany fürtjeit locsolhassa.

(A szemelvényeket összegyűjtötte: *dr. Szodfridt István*)

FORRÁSFOGLALÁS A BÁTASZÉKI ERDÉSZET TERÜLETÉN

Az erdő hármass funkciójának kihasználásával egyre nagyobb teret hódít az üdülés, az erdőben való pihenés. Szekszárd és Bonyhád városok, valamint a környező falvak dolgozói már régen felismerték a természet szépségeit, az erdő regeneráló képességét, hasznosságát és a források tiszta vizének frissítő-üdítő hatását. Ezért jártak a sötétvölgyi rétekre és a Haramia Kút környékére a családdal, barátokkal pihenni, kikapcsolódni és szórakozni.

A 6-os főközlekedési úton Kakasd községtől keletre cca. 2 km-re van a sötétvölgyi bejáró, mely köves út az úttörőtáborig. Mellette egy csónakázó épült és egy vendéglátó egység. Ez után a domboldalon telepítéseket és a sötétvölgyi arborétumot találjuk, melyet 1976-ban kezdett telepíteni, beke-
ríteni az erdészet. Az 1973-as üzemterv a sötétvölgyi kerületet üdülőerdőnek veszi. Majd a Tolna megyei Tanács 42.111/1975. sz. határozata 1975. január 1-től természetvédelmi területté nyilvánította az 503 ha területet.

Az üdülőerdő kialakításában nagy szerepet játszott, hogy a sötétvölgyi kerületben a Haramia Kút nevű forrás már régen turisták által is nyilvántartott, látogatott, forrásfoglalással rendezett forrásként üzemelt. Az erdőben dolgozóknak, vagy ott kirándulóknak, túrázóknak a friss, az üde forrásvíz nagy kincs. Ha a forrás kiömlőnyílása eliszapolódik, szeméttel, korhadékkal szennyeződik, már nem olyan kívánatos és baktériumok tanyájává is válhat. Ezért határozta el az erdészet az erdőgazdaság támogatásával, hogy több forrást foglal, és az erdei vizeknek ezt a megjelenési alakját hasznosítja a kirándulók, erdei dolgozók hasznára.

Azóta, a meglevő Haramia Kúthoz 1967-ben a mórággyi kerületben az Anikó-forrás kútfeje épült meg, majd a kövesdi kerületben 1968-ban a Marika-forrás. Később 1969-ben a mórággyi kerület más pontján a Henrik-forrás. E nevek még erdészfeleségek és az elhunyt erdészetvezető keresztnevét örökítik. A Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság erdőművelési, táj- és környezetvédelmi osztályvezetőjének újabb biztatására és tervelőírására 1975-től a kövesdi Akác-völgyi-, a mórággyi Tértörővölgyi-, a bátaapáti Turista-, a szátkai Szarvaskúti- és Hideg-forrás, a gurovicai Zengő-forrás és a Borkút, valamint a sötétvölgyi Fazekas-forrás építését kezdtük meg. Mindegyik forrást márványtáblával látunk el, melyen az erdészemléma, a forrás neve és a foglalás ideje szerepel.

A forrásokat rendszeresen figyeljük és karbantartjuk, illetve ha megszökik a víz, felújítjuk a helytelen foglalatot. Először a Haramia-kutat kellett kijavítani. A forrásfoglalástól kb. 20 m-re bugyogni kezdett a víz az oldalsó falban. Új forrás kiterjesztésére gyanakodtunk. Feltártuk a szivárgás helyét és akkor láttuk, hogy egy gyertyánfa gyökere megsértett egy vízszállító rendszert. Egymásba illesztendő agyagsöveket találtunk, melyben a vizet 100—120 m távolságból a forrás eredetétől a kedvező gyűjtőmedencéig és kiömlőnyílásig vezették. Végig feltártuk a csőrendszert, a veszélyeztetető gyökereket eltávolítottuk, a hibás, sérült agyag (drén) csöveket kicseréltük.

Foglalást követő évben az akácvölgyi forrás duzzasztójából szökött a víz. Az enyhe partoldalból közel egymáshoz három kis forrás folydogált, ezek öszszeterelése megtörtént, de a gyűjtő feltöltése után egy eddig alig nedvesedő erecske bővizű forrássá alakult megcsappantva, majdnem elapasztva a foglalt forrást. A támfal egyik felének szétbontásával nylonfólia beépítéssel sikerült összszeterelni a rakoncátlan vizet. Az Anikó-forrás vízgyűjtőjét fedővel látták el annak idején. A kíváncsiskodó és felelőtlen egyének nyitva hagyták, letépték az ajtót, ezért a víz szennyeződött. A gyűjtőmedencét tehát be kellett burkolni.

Nem minden próbálkozásunk járt teljes sikerrel. Így a Zengő-forrás eredete a rét szélén és a hegy lábánál olyan mélyen van, hogy több évi próbálkozás után sem sikerült még annyira felduzzasztani, hogy rendes kifolyása legyen. Ebből látszik, hogy a forrást nem csak foglalni kell, hanem gondos, odafigyelő munkával állandóan szemmel tartva ápolni, karbantartani, hogy a kirándulók-nak, turistáknak, közelben dolgozó erdőmunkásoknak — s nem utolsósorban a vadnak — állandóan friss, üde forrásvizet kínálhassunk.

Mayer Ádám

Gyenge termőhelyi adottságú területeken telepített erdeifenyves talajelőkészítési igénye. Lengyel kutatók kísérleteket indítottak annak eldöntésére, melyik talajelőkészítési mód felel meg legjobban a sikeres erdeifenyves telepítésnek. A kísérleti variánsok a következők voltak: 1. 70 cm tavaszi mélyforgatás, 2. ugyanez őszi, 3. sávos szántás a szántás mélységének növelése nélkül, 4. ugyanez de tavasszal. A talajelőkészítési kísérlet értékeléséhez, egyéves erdeifenyves csemeték ültetésével és növekedésük figyelésével kívántak képet kapni. Az egyes variánsok a következő eredményt adták:

Megfigyelés éve	Kísérleti variánsok			
	1.	2.	3.	4.
		Megmaradási százalék		
1973	94	90	78	75
1979	90	85	72	65
		Csemetemagasság cm-ben		
1973	12	10	10	8
1979	126	124	99	72
		Átmérő tőben, mm-ben		
1973	5,0	4,9	4,8	3,9
1979	35,5	30,1	22,8	19,3
		Csemeték átlagos súlya mg-ban		
1973	2165	1850	948	845
1979	5180	3870	3400	3420

A bemutatott adatokból kitűnik, hogy legjobb eredményt az 1. változat szolgáltatja, ezt követte a 2., majd a 3. és a 4. Az őszi talajelőkészítés mindig kedvezőbb, mint a tavaszi munka. Az ismertetett szakirodalmi anyag nyomán felvetődik hasonló hazai kísérlet indításának gondolata.

(Sylvan, 1982. 6. sz. 43—48. o. Ref.: Dr. Szodfridt I.)